

УДК 378.096.091:745/749.012

DOI <https://doi.org/10.15407/nz2023.06.1365>

ГАЛУЗЕВІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬО-ПРОМИСЛОВОЇ ОСВІТИ: ХУДОЖНІ ПРОМИСЛИ І ДИЗАЙН

Алла ДЯЧЕНКО

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0003-4496-5931>

кандидатка педагогічних наук,

доцентка кафедри промислового дизайну

і комп'ютерних технологій,

деканша факультету декоративно-прикладного мистецтва,

членкиня Спілки дизайнерів України,

Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва

і дизайну імені Михайла Бойчука,

вул. М. Бойчука (Кіквідзе), 32, 01014, м. Київ, Україна,

e-mail: alla.diachenko0107@gmail.com

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та підтвердження ефективності створення галузевих принципів художньо-промислової освіти в контексті вивчення художніх промислів та дизайну.

Актуальність дослідження зумовлена потребою визначення основних тенденцій розвитку галузі художніх промислів і дизайну, а також необхідністю ідентифікувати потреби та виклики, які виникають перед освітянами та педагогами.

У результаті дослідження була розроблена та теоретично підтверджена модель організаційно-методичного підходу до розвитку креативних здібностей студентів у сфері художньо-промислової освіти під час вивчення художніх промислів та дизайну. Головна мета цієї моделі полягає у стимулюванні креативних здібностей студентів через їх застосування в мистецько-прикладній діяльності.

Ключові слова: художньо-промислова освіта, предметно-художній образ, природні матеріали, декоративне мистецтво, методична модель.

Alla DYACHENKO

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0003-4496-5931>

Candidate of Pedagogical Sciences,

Associate Professor of the Department of Industrial Design

and Computer Technologies, Dean of the Faculty of

Decorative and Applied Arts, member of the Union of

designers of Ukraine,

Kyiv State Institute of Decorative Art And Design Named

by M. Boychuk,

32, M. Boichuka (Kikvidze) St., 01014, Kyiv, Ukraine,

e-mail: alla.diachenko0107@gmail.com

INDUSTRY PRINCIPLES OF THE DEVELOPMENT OF ART AND INDUSTRIAL EDUCATION: ARTS AND DESIGN

The purpose of the study is theoretical substantiation and confirmation of the effectiveness of the creation of branch principles of artistic and industrial education in the context of studying artistic crafts and design.

The relevance of the research is determined by the need to determine the main trends in the development of the field of artistic crafts and design, as well as to identify the needs and challenges that arise before educators and teachers. As a result of the study, a model of an organizational and methodological approach to the development of creative abilities of students in the field of artistic and industrial education during the study of artistic crafts and design was developed and theoretically confirmed.

The process of developing creative ability includes three main stages: preparatory, design-technological, and artistic-realization. The organic relationship and mutual influence of the components of the organizational-methodical model of education will ensure the effective development of the creative ability of students of artistic and industrial education.

The application of the set of proposed methods depends on the fulfillment of certain pedagogical conditions: creating an atmosphere of interest in creative work with materials; modeling the situation with the possibility of choosing artistic and applied methods of productive activity; creating the effect of suddenness, heuristics and novelty, relevance, approaching the achievements of modern culture, artistic and industrial art; ensuring the unity of all types of educational and creative activities of the applicants in the process of learning in classes on artistic crafts and design and in classes of the disciplines of the artistic block as a whole.

The main sectoral principles that shape the modern development of artistic and industrial education, which had not previously been thoroughly covered in scientific literature, were identified and systematized. A new approach to the integration of design in the context of artistic and industrial education is proposed, which allows to more deeply reveal the potential of students and meet the current market requirements. New teaching methods and techniques have been introduced, which contribute to the development of creativity, critical thinking and professional competences of students in the field of arts and crafts.

Keywords: artistic and industrial education, subject-art image, art, natural materials, decorative art, methodical model.

Вступ. Актуальність дослідження визначається змінами соціокультурного простору, що спричинили кардинальні перетворення системи художньо-промислової освіти. У минулому столітті художньо-промислова освіта вважалася прерогативою обраної соціальної групи, представники якої мали спеціальні здібності. Їх розвиток покладався на низку навчальних закладів. Нині заняття творчістю є популярним і вишло за межі традиційних форм наслідування надбань мистецтва. Такі полюсні зміни практик педагогіки мистецтва відбилися на системі безперервної художньо-промислової освіти, вимагають аналізу, осмислення та вироблення рекомендацій для збереження її стійкості. У національних планах розвитку системи освіти в Україні було закладено стратегічні напрями державної політики у сфері художньо-промислової освіти до 2025 року. Вони засновані на визнанні цінності досвіду художньої педагогіки України та збереження її кращих традицій в інноваційних практиках при єдності цілей, завдань та засобів досягнення на всіх щаблях системи художньо-промислової освіти.

Аналіз літературних джерел показав, що дослідження системи художньо-промислової освіти вперше почали проводитися з 1995 р., зокрема можемо назвати роботи Н. Гаврилишиної та Р. Шмагало. Ідея про необхідність освіти людини протягом усього її життя не нова. У попередні епохи розвитку цивілізації вона мала різні форми. Накопичений вітчизняними та зарубіжними теоретиками та практиками досвід має особливу значущість для розробки цієї проблеми на сучасному етапі.

Для нашої роботи становить певний інтерес відображення ідей художньо-промислової освіти в наукових дослідженнях щодо становлення особистості й розвитку їх художньо-творчих та загальних здібностей таких авторів, як Н. Бабій, В. Прусак, Д. Скринник-Миська. Причини та фактори зміни художньо-освітніх парадигм визначаються в роботах О. Березюка, Т. Десятова, В. Кременя, В. Ільїна. Стратегія побудови прогностичної моделі інноваційної системи художньо-промислової освіти України розглядається в дослідженнях таких учених, як М. Гальченко, Є. Борінштейн, Н. Іванова, Г. Ільїн, М. Станкевич. Проте залишається не вирішеною проблема визначення змісту галузевих засад розвитку художньо-промислової освіти та виявлення її констант для провідних художніх промислів і дизайну.

Мета дослідження — теоретично обґрунтувати та довести ефективність формування галузевих засад художньо-промислової освіти в аспекті дослідження художніх промислів і дизайну.

Реалізація поставленої мети передбачає *вирішення наступних завдань*: обґрунтувати роль художньо-промислової освіти у процесі розвитку креативної спроможності художніх промислів і дизайну; визначити місце методу предметно-художнього образу під час навчання художніх промислів і дизайну; обґрунтувати методичну модель розвитку художньо-промислової освіти у процесі навчання декоративного мистецтва.

Основна частина. У другій половині ХХ ст. художньо-промислова освіта здобула визнання як необхідний аспект процесу формування та соціалізації особистості. Сформувалася гуманістична концепція виховання людини за допомогою залучення різних видів та засобів мистецтва, через опосередковане сприйняття творів мистецтва чи прямий вплив шляхом включення до процесу творчої діяльності. Галузеві засади розвитку художньо-промислової освіти відіграють важливу роль у формуванні професійних компетенцій, які дозволяють молодим спеціалістам бути конкурентоспроможними та актуальними. Вивчення художніх промислів та дизайну в цьому контексті дає можливість зрозуміти основні тенденції розвитку галузі, а також ідентифікувати потреби та виклики, які виникають перед освітянами та педагогами. Таким чином, дослідження засад розвитку художньо-промислової освіти у контексті художніх промислів та дизайну є вкрай актуальним та необхідним для подальшого прогресу та інновацій у даній галузі.

Народні художні промисли стали одночасно об'єктом вивчення мистецтвознавців, економістів, краєзнавців, привернули увагу художників, просвітників та меценатів, діячів земств, журналістів, охоплених ідеєю громадського служіння [1, с. 76]. Представники цих галузей розуміли традиційну культуру в єдності вербальних, акціональних, предметних складових, розглядали її художні, соціальні, економічні аспекти, фактично демонструючи комплексний підхід до нового об'єкта дослідження.

Сучасна українська система художньо-промислової освіти має міцні традиції. Інтерес до її минулого, ознайомлення із тривалою і багатою «передісторією», здобутками та втратами допомагають

точніше оцінити та глибше зрозуміти проблеми, що виникають сьогодні. Історичний аналіз дозволяє не лише побачити сильні та слабкі сторони сучасної художньо-промислової освіти, а й допомагає в пошуку актуальних рішень, хоч як не парадоксальним це може здатися на перший погляд. Із метою розвитку креативної спроможності здобувачів у процесі отримання творчої освіти ми пропонуємо спиратися саме на конструктивно-художній підхід до вирішення навчальних завдань у руслі розвитку художньо-промислової освіти [2, с. 112]. Так, конструктивно-художній підхід забезпечується через використання креативних ідей та реалізується у три етапи:

- словесне формулювання творчих задумів у художній формі;
- використання графічних засобів художньої виразності для розробки проектних макетів, моделей, композицій, що ілюструють сформульовані творчі задуми;
- художнє конструювання з різних пластичних матеріалів для предметного втілення графічних зображень у пошукових макетах, моделях, композиціях.

Предметно-художній образ, як і образ художній, має низку функцій: утилітарно-пізнавальну, виховну та естетично-комунікативну. У педагогічній практиці для нас особливо важливою є естетично-комунікативна функція предметно-художнього образу, її значення для формування та розвитку креативної здатності здобувачів. Специфікація образної системи прикладних мистецтв дозволяє методично організувати процес розвитку креативності студента при створенні ним предметно-художнього образу виробу з об'єктів природного походження [3, с. 88—89].

Таким чином, формулювання питання про предметно-мистецький образ як одну з модифікацій художньо-образного типу мислення надає можливість формувати та розвивати креативну здатність здобувачів на заняттях із художніх промислів і дизайну, а також дослідити деякі аспекти оцінки якості їх креативного мислення. Специфікація системи предметно-художнього образу представлена в таблиці.

Успішній реалізації завдань розвитку художньо-промислової освіти в напрямі художніх промислів і

Таблиця

Специфікація системи предметно-мистецького образу виробу з природніх об'єктів на заняттях із художніх промислів і дизайну [4; 5]

Рід мистецтва	Художньо-промислове мистецтво і дизайн	Ручні ремесла, народне утилітарне мистецтво	
Вид образної системи	Художній образ	Утилітарна сутність предмета	Предметно-художній образ
Властивості систематизуючого відношення	Культурологічне та естетичне	Утилітарно-естетичне	
Спосіб комунікації	Символ, подання	Матеріалізація предметного та смислового шарів у художній конструкції	
Рівень достовірності знань	Художньо-конструкторське рішення, стайлінг, рівень образних асоціацій, дизайн	Художня вигадка, рівень образної асоціації	
Функції образної системи	Пізнавальна, комунікативна, естетична	Утилітарно-пізнавальна, естетична, комунікативна	
Принципи художнього освоєння природніх об'єктів	Метод	Художньо-конструкторський	
	Стиль		

дизайну сприятиме використання різноманітних методів та форм навчання, а саме:

1. Група методів мотивації та стимулу. Для опанування новими знаннями використовувалися методи та завдання, що стимулюють навчальну та творчу діяльність здобувачів. Такими методами, на думку авторів, є:

- демонстрація цікавих прикладів, дослідів, парадоксальних результатів; гра (художня, пізнавальна), яка створює сприятливий для засвоєння знань настрій, заохочує до навчання;

- метод створення ситуацій інтересу до опанування знаннями, тобто використання цікавих творчих несподіванок; метод опори на життєвий досвід, тобто використання повсякденних спостережень.

2. Група інформаційно-пошукових методів: метод ескізно-проблемного пошуку; метод творчої дискусії; методи організації дослідницької роботи; спостереження та аналіз творчих робіт у процесі відвідування презентацій та виставок; евристичний метод передбачає проведення творчого експерименту як науково-дослідної роботи. Ця група методів стимулює активну дослідницьку діяльність здобувачів, підвищує їхню зацікавленість творчим процесом навчання, сприяє активності в засвоєнні навчального матеріалу, стимулює їхню інтелектуальну діяльність, закріплює впевненість у своїх можливостях, виховує незалежність поглядів та свободу самовираження [5].

3. Група проблемно-розвиваючих методів моделює творчий процес, сприяє розвитку інтелектуально-вольових рис: уваги, пам'яті, здатності до комбінування, вміння знаходити помилки та недоліки; просторового уявлення; можливості передбачати наслідки своїх дій. До цієї групи віднесемо інструктаж, систему проблемних ситуацій, репродуктивний метод, творчі завдання. Творчі завдання та їх вирішення розглядалися з погляду творчої самореалізації здобувачів, а також опанування ними новими знаннями та способами творчої діяльності. Важливими є традиційні методи: демонстрація зразків, прийомів дизайну, пояснення технології та методики виготовлення виробів.

Особливу роль у стимулювальному впливі відіграють навчально-творчі завдання, за допомогою яких педагог створює для студентів творчу ситуацію, прямо чи опосередковано формулює мету, умови та ви-

моги до навчально-творчої діяльності, у процесі якої студенти опановують знання та навички, розвивають креативну здатність.

Зокрема, В. Прусак зазначає, що процес організації творчої роботи на заняттях із декоративно-прикладного мистецтва має свої особливості, пов'язані з характером художньо-ужиткової творчості, спрямованістю творчої діяльності, психічним регулюванням способів дій художньо-перетворювальної творчості, певним досвідом, необхідним для виконання творчої роботи, рівнем професійної спроможності до розв'язання проблем як на заняттях, так і під час самостійної роботи здобувачів [6, с. 79].

Художнє конструювання і дизайн тісно переплітаються з технічним конструюванням, завдання якого — домогтися, щоб вироби мали гарний зовнішній вигляд та були зручні в користуванні (ці завдання вирішують спеціалісти-дизайнери). Відповідно дизайнерські вимоги слід враховувати при конструюванні виробів. Необхідно виявляти увагу до будь-яких нестандартних рішень здобувачів під час створення ними моделей-конструктів, а також розуміння і по-благливість до помилок, саме вони часто свідчать про труднощі самостійного пошуку.

При виконанні навчально-творчих завдань важливу роль відіграють дидактичні засоби, які стимулюють творчу реалізацію креативного мислення здобувачів. До них відносимо: розвивальні ігри; ознайомлення із логікою системного аналізу через спілкування студента з педагогом; ознайомлення з доступними елементами теорії розв'язання винахідницьких завдань; використання типових прийомів вирішення суперечностей для розв'язання творчих проблем та проблем практичної реалізації креативності; знайомство із новими світовими технологіями тощо.

До розвивальних ігор віднесемо побудову композиції або створення ескізів концептуальних форм, які студенти виконують особисто. Результатом їх застосування є розвиток студентом здатності до асоціативного мислення, уміння визначати структуру та системні зв'язки ігор, знаходити співвідношення між цілим та частиною, системою як носієм метаякостей. Це основа майбутніх якостей, необхідні для конструкторської, дизайнерської, винахідницької та творчої діяльності [7].

При ознайомленні з логікою системного аналізу через спілкування студента з педагогом у межах

художньо-промислової освіти відбувається усвідомлення студентом співвідношень між системою та підсистемою, системою та надсистемою, послідовності явищ, призначення предметів та явищ відповідно до їх властивостей.

Ознайомлення з доступними елементами теорії вирішення винахідницьких завдань та їх використання для розв'язання творчих проблем пов'язані з опануванням основними засобами методу творчої уяви та дизайну. Також передбачається засвоєння основних засобів вирішення винахідницьких завдань та їх використання для зміни уявлень про нову форму природних предметів, прийомів подолання суперечностей, прийомів та методів фантазування, зокрема таких, як «мозковий штурм», метод «маленьких чоловічків», метод фокальних об'єктів. Важливою умовою є пошук та використання ресурсних можливостей матеріалів природного походження для створення нового художньо-естетично оформленого виробу прикладного призначення [7; 8].

Застосування цих методів у методиці викладання основ художніх промислів і дизайну дає змогу продуктивно розвивати у здобувачів уміння проводити системний аналіз, самостійно визначати головну та допоміжні функції, сформулювати ідеальний кінцевий результат; знання основних методів та прийомів фантазування, вміння використовувати їх при розв'язанні творчих проблем.

При переході від навчання через гру до реалізації задуманого навчання стає усвідомленою метою. Використовуються типові прийоми вирішення суперечностей для розв'язання творчих проблем та проблем досягнення естетичної якості нового виробу, передбачається також використання студентами творчої асоціативної уяви за допомогою методу символічної аналогії. У методичній моделі ми прогнозуємо ймовірні результати застосування представлених дидактичних засобів: знання методів та засобів асоціативного пошуку, використання доступних типових прийомів подолання суперечностей для вирішення творчих завдань, уміння позбавлятися психологічної інерції, пов'язаної з однозначністю використаних назв і уявлень про предмети та явища, спрямованість на множинність варіантів мислення. Це дозволяє втілити ідею, виготовивши нову художню модель із доступних сировинних матеріалів та предметів природного походження.

Одним із необхідних та поширених у практичній діяльності є метод вправ. Для використання вправ як методу навчання необхідно виконання низки дидактичних вимог:

- вправи виконуються у процесі свідомої діяльності здобувачів (традиційна практика художньо-трудового навчання показує, що механічний підхід до формування креативності здобувачів не досягає успіхів);
- вправи та їх завдання поступово ускладнюються;
- у процесі виконання вправ необхідно, щоб не тільки педагог контролював дії, а й студент здійснював самоконтроль.

Репродуктивний метод навчання передбачає активне сприйняття та запам'ятовування інформації, яку повідомляє викладач. Педагог наголошує на головному, що необхідно врахувати чи засвоїти. Практична робота репродуктивного характеру визначається тим, що під час її виконання студенти відтворюють дії, які демонструє викладач. Репродуктивний метод використовується переважно під час початкового вивчення операцій. Репродуктивні вправи ефективно сприяють відпрацюванню вмінь та навичок шляхом повторення дій [9]. Тому системі вправ слід будувати в такий спосіб, щоб у неї постійно вносилися елементи новизни, імпровізації та креативного мислення здобувачів.

Використання частково-пошукового методу в художньо-промисловій освіті полягає в тому, що студентам не дається кінцевий результат вирішення поставленого завдання, а частину завдань їм пропонується вирішити самостійно. Перед приготуванням навіть простого виробу студентам доцільно пропонувати для самостійного вирішення творчі завдання: який краще вибрати матеріал для виробу; як економно його використати; яким способом краще з'єднати деталі й що можна доопрацювати у виробі, щоб він мав симетричний вигляд або зручніше було ним користуватися.

Дослідницький метод у художньо-промисловій освіті, який використовується у практичній діяльності дизайнерів, відповідає сучасним вимогам підготовки фахівців факультетів художньо-промислової освіти. Аналіз результатів художньої діяльності дизайнерів різних країн свідчить, що метод дослідження характеризується такими особливостями:

- нові знання не подаються в готовому вигляді, ними опановують у процесі активної самостійної художньо-перетворювальної діяльності, спираючись на раніше набуті знання та вміння;

- разом із новими знаннями набувають професійних умінь застосовувати їх у різних умовах практичної діяльності;

- створюються і вирішуються ситуації, аналогічні практичним.

Цікавим для застосування в навчально-творчій діяльності здобувачів у системі художньо-промислової освіти є метод пошуку нових ідей шляхом надання вихідному об'єкту властивостей чи ознак випадкових об'єктів. Такий метод застосовується в різних сферах під час пошуку нових модифікацій відомих пристроїв та способів, створення реклами товарів, елементів дизайну, а також для тренування уяви. Є корисним він і для нашого дослідження.

На заняттях із художніх промислів і дизайну можливе застосування окремих методів або їх сукупності, особливо під час роз'яснення технологічних операцій у процесі створення нового виробу з підручних матеріалів та предметів природного походження.

Далі проведемо дослідження галузевих засад формування, становлення і розвитку художньо-промислової освіти в Україні та визначимо головні територіальні осередки її існування в поточний період часу.

1. Архітектура. Архітектура та пов'язані з нею мистецтва відіграють провідну роль у системі художньо-промислової освіти. Еволюція стильових форм в архітектурі міст України відбувалася, попри стислі хронологічні рамки, дуже інтенсивно та різноманітно наприкінці XIX — початку XX ст. [10]. Архітектурна школа здійснювала стилістичні пошуки, спираючись на досвід та зразки попередніх епох, інтерпретувавши їх у своїй архітектурі по-новому. Це створило як величезну кількість неостилів — неоготика, неокласицизм, неоренесанс, другий ампір, необароко, неорококо тощо, так і компілятивні стильові модифікації.

Організовані в Галичині польські українські художні товариства, об'єднання та професійні комісії займалися консолідацією, розвитком та підтримкою художників, виставковою діяльністю, що сприяло їхньому професійному зростанню та утвердженню ідеї розвитку художньо-промислової освіти в технічному

навчальному закладі. Їхніми зусиллями здійснювалася популяризація професійного мистецтва у краї, що формувало мистецькі традиції Галичини в цілому. Тодішні творчі об'єднання умовно можна поділити на два напрями: образотворчі та художньо-промислові [11, с. 504].

Становлення художньо-промислової освіти на теренах Галичини відбувалося в межах загальноєвропейських мистецьких процесів. Протягом періоду з 80-х рр. XIX ст. до 20-х рр. XX ст. в Україні сформувалася розвинена інфраструктура художньо-промислової освіти. Відповідно до суспільно-політичних та економічних обставин тодішнього життя в найпотужніших осередках народної художньої творчості засновувалися навчальні художні заклади та формувалися регіональні художні школи.

Сучасні проблеми художньо-промислової освіти здебільшого ідентичні тим, що вирішувалися наприкінці XIX — на початку XX ст. Тоді, під впливом кардинальної перебудови громадського виробництва та переходу його на промислові рейки, не тільки традиційне мистецтво як, наприклад, народне, а й академічне зазнавали глибоких, часто суперечливих змін. Характерно, що в бурхливому розвитку нових теорій художньо-промислової освіти ХХІ ст., метод навчання в художньо-ремісничих майстернях, затверджений під час розвитку «мистецтв і ремесел», беззастережно визнавався прогресивним й надалі в більшості художніх шкіл [11].

2. Гончарство є давнім ремеслом, що виникло у трипільські часи. Знайдені гончарні роботи того періоду демонструють естетичний смак і високі навички майстрів. У ХVІІІ ст. майоліка стала популярним видом кераміки в Україні, особливо в таких містах, як Київ, Ніжин та Ічня. Сьогодні яскраво розписані вироби з майоліки прикрашають домівки українців. Крім того, популярні такі вироби із глини, як іграшки, скульптури, миски, глечики, кухлі та інше. Різні регіони України пишаються своїми особливими традиціями гончарства.

3. Металообробка. Сьогодні в ремеслі обробки металів використовуються як стародавні, так і новітні методи, включаючи карбування, інкрустацію, гравіювання та інше. Вироби з металу активно використовують у дизайні приміщень, вулиць і на виставках. Майстри з різних міст, зокрема Львова та Івано-Франківська, продовжують традиції ковалів мину-

лих століть. У Косові майстри, наслідуючи гуцульські традиції, створюють унікальні металеві предмети, а також декорують металом вироби з дерева і шкіри. У Львові також діє спеціалізована майстерня, де навчають ковальського ремесла [12].

4. Ткацтво — це антична традиція українського ремесла, яка сягає коренями часів Київської Русі. Різноманітні ткацькі підприємства розташовані по всій Україні, зокрема у Кролевіці та Переяслав-Хмельницькому. Особливо відома Кролевецька фабрика, що випускає декоративні рушники з художнім розписом [12]. Ткацькі традиції завдяки рукам майстринь різних регіонів живуть і розвиваються, створюючи вироби як для дому, так і для декору.

5. Гутництво — це відоме протягом більше ніж тисячі років мистецтво створення скляних виробів. Цей термін виник від слова «гута», що означає піч для розплавлення скла. У «Слові о полку Ігоревім» згадується такий виріб, як скляниця. Скло в минулі часи було не лише побутовою річчю, а й витонченою прикрасою та символом свята. Майстри створювали не тільки посуд, але й різноманітні іграшки, свічники та прикраси, використовуючи техніки орнаментування та забарвлення. Розвитку цього ремесла в Чернігівському та Волочиському Поліссі сприяло багатство цієї землі на відповідні ресурси, такі як пісок, вапно та лісові матеріали для вугілля.

6. Деревообробне мистецтво і різьблення. Українське деревообробне мистецтво має глибоке коріння, оскільки деревина завжди була одним з основних ресурсів регіону. З дерева виготовляли все, починаючи від знарядь праці до побутових речей. Стародавні техніки, такі як випалювання та видовбування, до цього часу залишаються актуальними. Також популярним було використання лози та кори для плетіння, особливо в Поліссі та на заході країни [13]. Нині багато з цих ремесел існують як вид народного декоративного мистецтва.

7. Металургійне мистецтво. Бронзоліварство в Україні налічує тисячі років історії, що підтверджено археологічними знахідками із трипільської епохи. З часів Київської Русі українці розвивали мистецтво обробки металів, починаючи від видобутку руди до створення мистецьких виробів. Давні ковалі мали глибокі знання в куванні, зварюванні та термообробці металів. Ювелірни творіння того часу були визнані завдяки їх майстерно виконаному ди-

зайну. Нині майстри продовжують та вдосконалюють ці традиції, використовуючи як старовинні, так і сучасні техніки обробки металу [14].

8. Обробка природного каменю в Україні. Україна славиться своїм різноманіттям природних каменів. Основні центри каменеобробки розташовані в Поділлі, Волинському Поліссі, у районі Нижнього Подніпров'я, Одеській області та Карпатах. Ці регіони стали магнітом для населення у ХІХ — початку ХХ століття через бурхливий розвиток каменеобробної промисловості. З каменю виготовляли різноманітний побутовий і будівельний матеріал: від точильних брусків до декоративних стовпів [15].

Отже, ми бачимо, що традиції художньо-промислової освіти, що історично склалися, — це не тільки національне культурне надбання, а й одна з реальних, практично значущих можливостей впливу на духовний розвиток суспільства. Наші дослідження показують, що звернення до вітчизняних культурно-історичних цінностей в освітній діяльності виступає ефективним фактором формування в молодого покоління національної самосвідомості, почуття відповідальності за майбутнє процвітання країни, навичок міжкультурної взаємодії та толерантності. Художньо-промислова освіта є одним із найважливіших механізмів трансляції всієї системи гуманітарних цінностей, збереження та відтворення культурних традицій.

Висновки. Розроблено та теоретично обґрунтовано організаційно-методичну модель розвитку креативної спроможності здобувачів художньо-промислової освіти в процесі навчання художніх промислів і дизайну. Метою організаційно-методичної моделі є розвиток креативної спроможності здобувачів художньо-промислової освіти з використанням у мистецько-прикладній діяльності. У методичній моделі визначено такі основні завдання: розвиток емоційності, сенсорної чутливості, уяви, фантазії, дивергентності мислення та імпровізаційності; вироблення оптимальних педагогічних умов для розвитку креативної здатності студента відповідно до його інтересів та можливостей, а також інтелектуальних та творчих потреб; розвиток креативних особистісних якостей: самостійність, ініціативність, оригінальність мислення, індивідуальність, прагнення до творчої реалізації. Основними науковими підходами розвитку креативної здібності є екологічний, метапредметний

і художньо-конструктивний. Обґрунтовано необхідність опори на подані підходи в процесі вивчення декоративно-прикладного мистецтва з використанням об'єктів природного походження.

Проведено порівняльний аналіз традиційних та сучасних підходів до художньо-промислової освіти, що підтверджує необхідність адаптації освітньої системи до змінюваних умов і викликів ХХІ століття.

1. Ніколаєнко С. *Інноваційний розвиток професійно-технічної освіти в Україні*. Київ: Книга, 2007. 217 с.
2. Масол Л.М., Базельюк О.В., Комаровська О.А., Муромець В.Г., Рагозіна В.В. *Мистецька освіта в Україні: розвиток творчого потенціалу в ХХІ столітті: Аналітична доповідь*. Київ: Аюра Букс, 2012. 240 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/707897>
3. Гриценко Л.О., Негай Г.А., Страшко Л.М. Реалізація методологічного принципу системності навчання у процесі графічної підготовки фахівців технологій і дизайну. *Молодь і ринок*. 2021. № 1 (187). С. 84—91.
4. Бабій Н.П. Актуальні культурно-мистецькі практики та процеси: проблематика наукового дискурсу. *Питання культурології*. № 36. 2020. С. 69—78.
5. Гальченко М.С., Борінштейн Є.Р., Іванова Н.В., Ільїна Г.В. Візуальні метафори в цифровому освітньому просторі. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2021. Том 81. № 1. С. 1—14.
6. Прусак В. Становлення та розвиток дизайн-освіти в Україні (кінець ХХ — початок ХХІ). *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. 2017. Вип. 31. С. 1—82.
7. Скринник-Миська Д. Актуальні мистецькі практики в Академії мистецтв. URL: <https://zbruc.eu/node/78726>
8. Кремень В.Г., Ільїн В.В. Презентація візуальної грамотності в освітньому процесі та її експлікація в культурі мислення. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2020. Том 75. № 1. С. 1—12.
9. Ostenda A., Nestorenko T., Zhirhir A. (2018). What do students think of the education curriculum? Case of Katowice School of Technology. *International Relations 2018: Current issues of world economy and politics. Conference proceedings, 19th International Scientific Conference. Smolenice Castle*. 2018. С. 582—589. URL: <https://cutt.ly/9Yg6CcI> (дата звернення: 15.07.2023).
10. Гаврилишина Н.А. Декоративно-ужиткове мистецтво України. *Велика українська енциклопедія*. URL: https://vue.gov.ua/Декоративно-ужиткове_мистецтво_України.
11. Синишин Л.О. Вплив державної освітньої політики на розвиток художньо-промислової освіти Галичини (друга половина ХІХ — початок ХХ століття). *Молодий вчений*. 2016. № 11 (38). С. 501—506.
12. Шагало Р. *Мистецька освіта в Україні середини ХІХ — середини ХХ ст.: структурування, методологія, художні позиції*. Львів: Українські Технології, 2005. 528 с.
13. Станкевич М. *Українське художнє дерево ХVІ—ХХ ст.* Львів, 2002. 480 с.
14. Десятов Т. Сучасне наукове бачення неперервної професійної освіти: стратегія розвитку в масштабах геополітичних регіонів. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2002. № 2. С. 9—23.
15. Березюк О.С. *Методика поетапного управління процесом моделювання педагогічних ситуацій. Професійна педагогічна освіта: інноваційні технології та методики: монографія*. За ред. О.А. Дубасенюк. Житомир: ЖДУ ім. І. Франка, 2009. 564 с.

REFERENCES

- Nikolaienko, S. (2007). *Innovative development of vocational education in Ukraine*. Kyiv: Книга [in Ukrainian].
- Masol, L., Bazelyuk, O., Komarovska, O., Muromets, V. & Ragozina, V. (2012). *Art education in Ukraine: development of creative potential in the 21st century. Analytical report*. Kyiv: Aura Books [in Ukrainian].
- Hrytsenko, L., Nehai, H. & Strashko, L. (2021). Implementation of the methodological principle of systematic training in the process of graphic training of specialists in technology and design. *Youth & market*, 1 (187), 84—91 [in Ukrainian].
- Babii, N. (2020). Current cultural and artistic practices and processes: issues of scientific discourse. *Issues of cultural studies*, 36, 69—78 [in Ukrainian].
- Halchenko, M., Borinshtein, Ye., Ivanova, N. & Iliina, H. (2021). Visual metaphors in digital lighting space. *Information technologies and teaching aids*, 1, 1—14 [in Ukrainian].
- Prusak, V. (2017). Formation and development of design education in Ukraine (late 20th — early 21st centuries). *Bulletin of the Lviv National Academy of Arts*, 31, 71—82 [in Ukrainian].
- Skyrnyk-Myska, D. (2022). Current art practices at the Academy of Arts. Retrieved from: <https://zbruc.eu/node/78726> (Last accessed: 15.07.2023).
- Kremen, V. (2020). Modern education: both world and vision. *Native school*, 2—4, 3—5 [in Ukrainian].
- Ostenda, A., Nestorenko, T. & Zhirhir, A. (2018). What do students think of the education curriculum? Case of Katowice School of Technology. *International Relations 2018: Current issues of world economy and politics. Conference proceedings, 19th International Scientific Conference, Smolenice Castle* (Pp. 582—589). Retrieved from: <https://cutt.ly/9Yg6CcI> (Last accessed: 15.07.2023).
- Havrylyshina, N. (2022). Decorative and applied art of Ukraine. *Great Ukrainian encyclopedia*. Retrieved from: https://vue.gov.ua/Decorative_and_applied_art_of_Ukraine (Last accessed: 15.07.2023).

- Synyshyn, L. (2016). Influence of the state educational policy on the development of artistic and industrial education in Galicia (second half of the XIX — the beginning of the twentieth century). *Young scientist*, 11 (38), 501—506 [in Ukrainian].
- Shmahalo, R. (2005). *Artistic education in Ukraine in the mid XIX — mid XX century: Structuring, methodology, artistic positions*. Lviv: Ukrainski Tekhnolohii [in Ukrainian].
- Stankevych, M. (2002). *Ukrainian artistic tree of the 16th—20th centuries*. Lviv [in Ukrainian].
- Desiatov, T. (2002). Modern scientific vision of continuing vocational education: development strategy on the scale of geopolitical regions. *Continuous professional education: theory and practice*, 2, 9—23 [in Ukrainian].
- Bereziuk, O., & Dubaseniuk, O. (Ed.). (2009). Methods of step-by-step management of the process of modeling pedagogical situations. In O. Dubaseniuk. *Professional pedagogical education: innovative technologies and methods*. Zhytomyr: State University named after I. Franka [in Ukrainian]. DOI 10.31494/2412-9208-2018-1-1